

Sundsvalls kommuns remissvar angående ”Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet” Ds 2023:3

Bakgrund

För Sundsvalls kommun är utredningen ”Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet” (Ds 2023:3) ett viktigt ställningstagande för flygets långsiktiga status i kommunen och regionen. Sundsvalls kommun stödjer huvuddelen av utredningen och det är angeläget att dessa delar, men med några viktiga justeringar, skyndsamt också blir verklighet.

I utredningen lämnas ett antal förslag som direkt berör Sundsvall Timrå flygplats:

- Flygplatser som ska övergå i statlig ägo, nationellt utbud
- Statlig förhandlingsperson
- Flygplatser - trafikplikt
- Beredskapsflygplatser

Sundsvall Timrå flygplats var statlig fram till år 2013, varefter den övergick till kommunalt ägande. Det var länge oklart om flygplatsen skulle vara statlig eller regional.

Sundsvall Timrå flygplats ligger i mitten av en av Norrlands största funktionella arbetsmarknadsregioner, bredvid E4 strax norr om Timrå och mellan Härnösand och Sundsvall. I regionen pågår och förbereds nu stora industriinvesteringar och etableringar; Torsboda industrial park, Liquid Wind grönt fartygsbränsle, SCA Östrand bioraffinaderi, SkyFuelH2 grönt flygbränsle, vätgasprojekt i Alby och Ljungaverk. Mer än 100 miljarder i investeringar planeras i kringområdet, varav 50 miljarder i vätgas och förnybart flygbränsle.

SAMMANFATTNING Sundsvalls kommuns (SK) ställning

- Positiv till förstatligande av Sundsvall Timrå flygplats
- Ägarna är förberedda för att starta förhandling idag med utsedd förhandlingsperson
 - Viktigt att förhandlingar startar omgående och genomförs skyndsamt
 - Att en tidplan upprättas
- Trafikplikt Sundsvall Timrå flygplats - Arlanda är viktig för att säkra regions tillgänglighet
- Positiv till förslaget att upprätta en ”flygbränslekommission” för att bidra till genomförandet av en nationell plan för svensk storskalig produktion av hållbara flygbränslen

1. Nationellt basutbudet av flygplatser

1.1. Utredningens skrivelse

Bedömning:

Staten bör ta ett större ansvar för att säkerställa en grundläggande interregional och internationell tillgänglighet i Sverige. Därför bör staten även framgent ansvara för ett statligt basutbud av flygplatser, men basutbudet behöver justeras.

Förslag:

*Det nationella basutbudet bör utökas från dagens tio flygplatser till på sikt 13 flygplatser. Flygplatsen i Skellefteå bör omgående läggas till i det nationella basutbudet. Det finns starka skäl för att även flygplatserna i Kalmar-Öland och Ängelholm- Helsingborg på några års sikt bör inkluderas i det nationella basutbudet men förutsättningarna (bland annat en fördjupad bedömning av trafikutveckling, upptagningsområde och övriga tillgänglighetsförutsättningar) bör utredas vidare. Flygplatsen i Ronneby bör utgå från det nationella basutbudet, givet att Kalmar-Öland beslutas ingå i basutbudet. **Sundsvall-Timrå flygplats** har också skäl för att på längre sikt kunna ingå i det nationella basutbudet, men förslaget lämplighet bör utredas vidare främst med hänsyn till en fördjupad bedömning av trafikutveckling och alternativa hållbara transportsätt.*

1.2. Sundsvalls kommuns yttrande:

- SK är positiv till förslaget att förstatliga Sundsvall Timrå flygplats.
- SK ser att en förstatligade av Sundsvall Timrå flygplats kan ske omgående. Ägarna av flygplatsen är mån om att tillsammans med regeringen se hur detta arbete kan påskyndas.
- SK ser det som positivt att utredningen vill säkerställa viktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet för Sverige och Sundsvallsregionen och då bör staten ta ett större ansvar för flygplatssystemet.
- SK ser också att det nationella utbudet stärks med Sundsvall Timrå flygplats i mitten av Sverige, då avståndet idag mellan de närmsta av Swedavias flygplatser Arlanda och Umeå är mycket stort. Då stärker Sundsvall Timrå flygplats det nationella basutbudet.
- SK ser positivt på att utredaren ser att Sundsvall Timrå flygplats har en roll som nod i öst-västliga förbindelser, bland annat för elflyg,
- De öst-västliga kopplingar är ur ett geopolitiskt läge ett starkt skäl att Sundsvall Timrå flygplats skyndsamt bör ingå i det nationella utbudet.
- SK ser positivt på utredningen som helhet och förstatligandet av Sundsvall Timrå flygplats. Det är positivt för hela regionen och det säkerställer en stor flygplatsnod i regionen både på kort och lång sikt.

2. Statlig förhandlingsperson

2.1. Utredningens skrivelse

Förslag:

*Regeringen bör ge en statlig förhandlingsperson eller Swedavia AB i uppdrag att erbjuda ägarna till Kalmar-Öland, Skellefteå, **Sundsvall-Timrå** och Ängelholm-Helsingborgs flygplatser ett statligt övertagande av flygplatserna samt inleda förhandling med dessa flygplatsägare.*

2.2. Sundsvalls kommuns yttrande:

- SK ser positivt på utredarens förslag.

Men vill tillägga att:

- SK ser att denna förhandling startas omgående för Sundsvall Timrå flygplats och att en tidplan för detta skyndsamt presenteras.
- Sundsvall Timrå flygplats och ägarna kan omgående inleda förhandling med utsedd statlig förhandlingsperson.

3. Flyglinjer med allmän trafikplikt

3.1. Utredningens skrivelse

Bedömning:

Den tillgänglighet som transportsystemet bidrar till har en betydande påverkan på möjligheterna för regional utveckling. Flygtrafiken är särskilt betydelsefull för tidskritiska resor och transporter över långa avstånd. De kommunala och regionala myndigheterna bör därför ges ett större inflytande inför beslut om flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling av flygtrafik. Sverige bör ha en nationell myndighet som ansvarar för beslut om flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling av flygtrafik. Trafikverket bör fortsatt vara behörig myndighet för artiklarna 16 – 17 i EU:s lufttrafikförordning.

Förslag:

De kommunala och regionala myndigheterna bör ges möjlighet att finansiera ett kompletterat utbud, utöver det utbud av flyglinjer som följer av det statliga åtagandet, så länge det sammantaget inryms inom bestämmelserna enligt EU:s lufttrafikförordning. Det statliga åtagandet behöver preciseras och tydliggöras. De flyglinjer som idag ingår i det statliga åtagandet bör justeras. Den allmänna trafikplikten på flyglinjerna Östersund – Umeå, Torsby – Arlanda, Hagfors – Arlanda respektive Kramfors-Sollefteå – Arlanda bör upphöra. I stället bör en ny flyglinje med allmän trafikplikt införas mellan Karlstad – Arlanda, med anslutningstrafik (marktransporter) från Torsby respektive Hagfors. Vidare bör allmän trafikplikt införas på flyglinjen mellan Sundsvall - Arlanda med anslutningstrafik från Kramfors respektive Sollefteå (marktransporter) till Sundsvall-Timrå flygplats. Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att vidareutveckla en modell och process som möjliggör ett utökat regionalt inflytande och möjlighet för regionala myndigheter att föreslå och finansiera flyglinjer med allmän trafikplikt. Trafikverket bör även ges i uppdrag att vidareutveckla tydliga kriterier för det statliga åtagandet avseende

flyglinjer med allmän trafikplikt för att tydliggöra förutsättningarna för främst de regionala myndigheterna och intressenterna.

3.2. Sundsvalls kommuns yttrande:

- SK har idag en mycket positiv dialog med SAS om dess trafikering mellan Sundsvall Timrå flygplats och Arlanda.
- SAS ser Sundsvall Timrå flygplats som en stark nod i dagens och framtidens flygnet.

Men med detta sagt och hur flygindustrin ser ut idag, är det av största vikt för hela regionen att en fungerande flygtrafik säkras utan avbrott om situationen skulle uppstå att SAS eller annan kommersiell aktör ej kan flyga från Sundsvall Timrå flygplats. Detta behöver säkras genom förslagen trafikplikt.

Om SK förstår utredarens förslag korrekt så är trafikplikten från Sundsvall Timrå flygplats till Arlanda av största vikt att införas så tidigt som möjligt för att säkra regionens tillgänglighet. SK tolkar utredarens förslag att Sundsvall Timrå flygplats får ersättning med 75 % kostnadstäckning för årliga underskott fram till ett statligt övertagande, då allmän trafikplikt införs i enligt med utredaren förslag sträckan Sundsvall Timrå flygplats– Arlanda. Ersättningsnivån kommer att gälla även då förutsättningar finns för ett flygbolag att trafikera sträckan Sundsvall Timrå flygplats - Arlanda på kommersiella villkor.

4. Flyglinjer med allmän trafikplikt - Elflyg

4.1. Utredningens skrivelse

Bedömning:

Jag bedömer också att flygplatsens geografiska läge passar till att kunna bli ett regionalt nav för elflyglinjer mellan Arlanda och övriga Norrland samt för tvärlinjer till Norge och Finland.

Förslag:

När den allmänna trafikplikten införs på flyglinjen Sundsvall Timrå – Arlanda från 2027 eller tidigare bör Trafikverket pröva förutsättningarna att den upphandlade trafiken ska bedrivas med elflyg.

4.2. Sundsvalls kommuns yttrande:

- SK ser positivt på utredarens förslag.

5. Flygbränslekommissionen

5.1. Utredningens skrivelse

Bedömning:

Som ett led i detta föreslår jag, i likhet med jag föreslog i Arlandautredningen, att regeringen bör tillsätta en "flygbränslekommission" som på nationell nivå samlar företrädare från näringsliv, akademi och offentlig sektor och som kan bidra till

konkretisering och genomförande av en nationell plan.

Jag ser fram emot resultatet av en nationell flygbränsleplan för att nå klimatmålet 2045 men kan redan nu konstatera att:

- *Kostnader för en snabb utveckling av produktionskedjan behöver fördelas mellan offentlig finansiering och näringslivet,*
- *Tvärsektoriella samarbeten mellan det offentliga, näringslivet och akademien, även efter att den nationella flygbränsleplanen har presenterats, är en förutsättning för att nå klimatmålet 2045. Jag ser framför mig bidragande parter från flyg- och energibranschen, råvaruindustrin (t ex skogsindustrin), forskarvärlden samt staten med sina myndigheter.*

5.2. Sundsvalls kommuns yttrande:

- SK samtycker till utredningens förslag i sin helhet.
- SK är positiva till en flygbränslekommission och vill lyfta fram industriutvecklingen kring just detta i Sundsvallsregionen och att vi tillsammans med våra industrier ser att den nationella utgångspunkten för flygbränslekommissionen kan vara i Sundsvall/Västernorrland.

I Sundsvall och Västernorrland finns förutsättningarna, förmågan och kunnandet till att bidra och driva utvecklingen för flygets omställning. Genom de många aktörer som är verksamma inom regionala styrkeområden som skoglig bioekonomi och förnybar energi, finns redan idag initiativ till produktion av fossilfria flygbränslen. Lägg därtill tillgången till lokalt producerad fossilfri el och vätgas som även dessa kommer att bidra till flygets omställning för att minska klimatpåverkan.

6. Statlig styrning av flygplatssystemet

Om Sundsvall Timrå flygplats ej skulle bli förstatligad gör vi samma bedömnings som SRF (Svenska Regionala Flygplatser) gör i sitt yttrande enligt punkt 8.1.2 Statlig styrning av flygplatssystemet.

7. Stöd till flygplatser utanför det nationella basutbudet

Om Sundsvall Timrå flygplats ej skulle bli förstatligad gör vi samma bedömnings som SRF (Svenska Regionala Flygplatser) gör i sitt yttrande enligt punkt 8.5 Stöd till flygplatser utanför det nationella basutbudet.

8. Statens rådighet över beredskapsflygplatser och nätet av beredskapsflygplatser

Om Sundsvall Timrå flygplats ej skulle bli förstatligad gör vi samma bedömnings som SRF (Svenska Regionala Flygplatser) gör i sitt yttrande enligt punkt 8.7.2 Statens rådighet över beredskapsflygplatser och nätet av beredskapsflygplatser.

Niklas Säwén

Vice ordförande, kommunstyrelsen